

**Лесів Інна Геннадіївна**  
*аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування,  
Запорізький національний університет*

*DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-296-1-14>*

## **ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩ НА ПРОЦЕС ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Питання, пов'язані з плануванням, займають особливе місце в економічній науці. Планування, як вид управлінської діяльності направлено на вибір оптимальної альтернативи розвитку виробничо-господарської діяльності промислового підприємства, розрахованої на певний період часу. Його результатом є план заходів (завдань) – багатоцільова і збалансована програма розвитку промислового підприємства в цілому, спрямована на досягнення ефективного використання всіх видів ресурсів в певний період часу [4].

В сучасних економічних умовах, при зростанні швидкості технічного прогресу в інформаційних технологіях, в біоінженерії, в провадженні електротранспорту і появи ChatGPT у повсякденному житті та загальна нестабільність світової економіки, воєнні дії на території України і масовий виїзд високо кваліфікованих спеціалістів за кордон, можна констатувати наявність високої динаміки впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на підприємства. Це сприяє суттєвому підвищенню якості управлінських рішень на промислових підприємствах, що забезпечують збереження та/або підвищення стійкості функціонування підприємства на ринку.

Кіпа Д. В зазначає, що діяльність сучасних підприємств пов'язана з необхідністю відповідності світовим стандартам, залучення інвестицій в розвиток, обліку динаміки внутрішніх і зовнішніх факторів, котрі впливають на підприємство. Тому важливо вивчати середовище підприємства. Середовище – це сукупність об'єктивних

умов, в яких здійснюється діяльність організації. Розрізняють внутрішнє і зовнішнє середовище виробничо-господарської діяльності промислового підприємства. Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовищ виробничо-господарської діяльності є обов'язковим для промислового підприємства на протязі всієї своєї діяльності на ринку. Усвідомлене розуміння умов, в яких знаходиться промислове підприємство, спонукає до виробленню найбільш ефективної стратегії його розвитку. Глибокий і ретельний аналіз як внутрішньої, так і зовнішнього середовища – необхідна передумова прийняття управлінських рішень за результатами проведеного дослідження. Економічна інформація, яка надходить в процесі такого аналізу – це конкретний вияв, що відбуваються всередині підприємства процесів [1, с. 323].

Г. Г. Савіна і Т. І. Скібіна наголошують, що промислове підприємство, має безліч взаємозв'язків із середовищем, в якій вона функціонує. З зовнішнього оточення в організацію надходять як ресурси, необхідні для її діяльності, так і інформація, яка спрямовує і підтримує її. Внутрішнє середовище використовує надходять ресурси в сукупності з усіма іншими елементами і факторами, перетворюючи їх в готовий продукт, який, в свою чергу, задовольняє потреби зовнішнього середовища. Це основа існування будь-якого підприємства [2].

При плануванні та економічному аналізі необхідно враховувати вплив чинників внутрішнього і зовнішнього середовища на виробничо-господарської діяльності промислового підприємства. Формування чинників внутрішнього і зовнішнього середовища залежить від конкретних умов, видів, часу, місця діяльності підприємства.

Чинники внутрішнього середовища: персонал, виробництво, матеріальні ресурси, наукові дослідження та досвідчені конструкторські роботи, місце розташування підприємства і менеджмент, маркетинг, фінанси і облік.

Розглянемо чинники зовнішнього середовища, що впливають на показники виробничо-господарської діяльності промислового підприємства. Зовнішнє середовище – це сукупність чинників, які знаходяться поза підприємством, і мають прямий вплив на

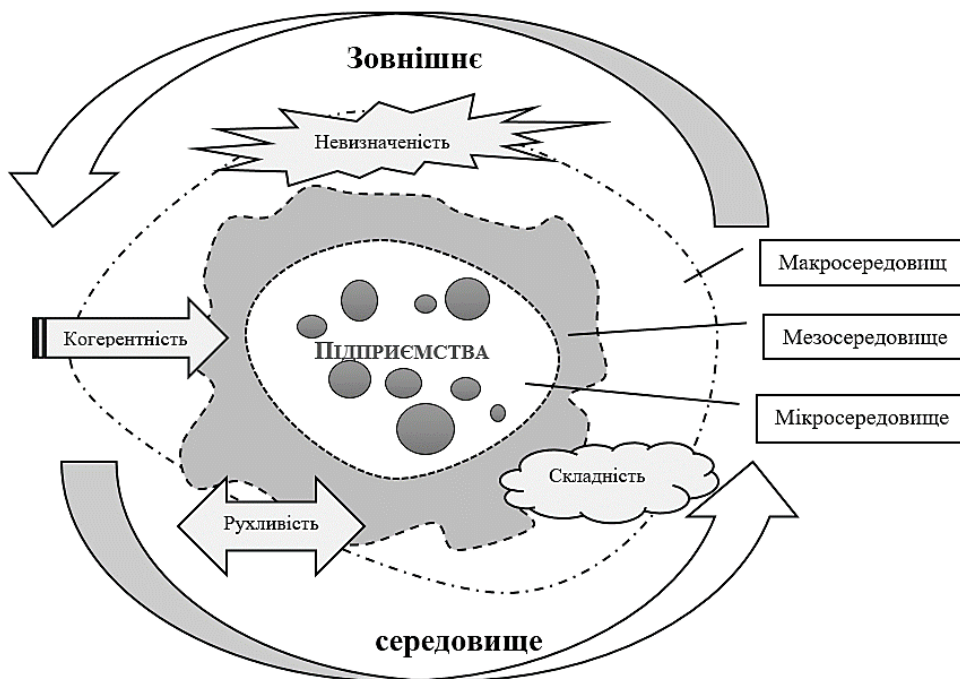
виробничо-господарської діяльності промислового підприємства. Наприклад, підприємства залежать від поставок ресурсів, енергії, кадрів, споживачів.

Можна виділити такі основні характеристики зовнішнього середовища: когерентність; складність; рухливість; невизначеність.

Когерентність чинників зовнішнього середовища (взаємозумовленість різних чинників) промислового підприємства – це відношення рів сили зміни одного чинника, котрий впливає на інші компоненти середовища. Зміна будь-якого чинника оточення може обумовлювати зміну інших. Складність зовнішнього середовища – число чинників, на які промислове підприємство зобов'язано реагувати, а також рівень варіативності кожного чинника. Рухливість середовища – це швидкість, з якою відбуваються зміни в оточенні промислового підприємства. Багато дослідників та вчених вказують, що оточення сучасних промислових підприємств змінюється з наростаючою швидкістю. Невизначеність зовнішнього середовища – співвідношення між кількістю інформації про середовище, якої володіє промислове підприємство, і упевненістю у рівні достовірності інформації.

Дослідники виділяють глобальну середу – макросередовище, мезосередовище та надрівень мікросередовища. Макросередовище це стан економіки і суспільства в цілому з важливими аспектами – макроекономічне, соціально-культурне, науково-технічний прогрес (НТП), міжнародні події і правові середовища. Мезосередовище (безпосереднє оточення) – це частина зовнішнього середовища, з якою промислове підприємство має впливаючи або залежні взаємодії. Мікросередовище це зовнішнє середовище – стан галузевого ринку, включаючи суб'єктів що визначають ринкову ситуацію: структуру ринку, тип конкуренції, кон'юнктуру ринку (постачальників, посередників, покупців і конкурентів) [3, с. 192].

Комплексне уявлення процесів функціонування промислового підприємства і його взаємодія з зовнішнім середовищем представлено на рис. 1.



**Рис. 1. Взаємодія промислового підприємства з зовнішнім середовищем**

*Джерело: власна розробка*

Можна зробити висновки, що зазначені чинники середовищ мають великий вплив на виробничо-господарської діяльності промислового підприємства, тому висока організаційна, технологічна, сировинна залежність підприємств виробництва, узгодженість обсягів виробництва і збуту продукції, однорідність сировини і посилення конкуренції на ринку ставлять на центральне місце планування роботи підприємств.

### **Список використаної літератури:**

1. Кіпа Д.В. Визначення впливу зовнішнього середовища на формування конкурентної стратегії підприємства. *Бізнес Інформ.* 2014. № 9. С. 322–329.
2. Савіна Г. Г., Скібіна Т. І. Фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на рівень ефективності управління підприємством комплексу комунальних послуг. Видавництво: Ефективна економіка. Видавництво: ТОВ "ДКС Центр", 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5300>.
3. Фісуненко П. А., Лаже М. В. Аналіз факторів зовнішнього середовища будівельних підприємств, що впливають на економічну безпеку. *Бізнес Інформ.* 2016. № 10. С. 189–195.
2. Strategicheskoe planirovanie: Uchebnoe posobie pod red. prof. A.N. Petrova [Strategic planning. Tutorial ed. Prof. A. N. Petrova]. St. Petersburg, Znanie, GUEF Publ., 2003, 200 p.